

Høring - Prop. 34

Endringer i folketrygdloven (delvis avvikling av stønad til enslig mor eller far)

Sanitetskvinnene er Norges største kvinneorganisasjon med 45 200 medlemmer og 550 lokalforeninger over hele landet. Vi eier og drifter et stort antall ideelle virksomheter i spennet fra store sykehus som leverer til spesialisttjenesten til kommunale omsorgsboliger. Vi er også en stor nasjonal beredskapsorganisasjon med 6000 beredskapsfrivillige. Sanitetskvinnene har flere aktiviteter for å styrke voldsutsatte kvinner. Vi jobber forebyggende og med voldsutsatte som har vært på krisesenter. Vi er en del av alliansen Rød Knapp og driver tilbudet Ressursvenn. Mange av våre lokalforeninger og kvinnehelsehus driver familiestøttende tiltak og vi er en del av nettverk mot familiefattigdom.

Sanitetskvinnene støtter ikke en utfasing av overgangsstøtten

Sanitetskvinnene takker for muligheten til å komme med innspill, og vi vil i hovedsak konsentrere oss om overgangsstøtten i dette høringssvaret. Vi er svært bekymret for hvordan en utfasing av overgangsstønad vil ramme kvinners mulighet til å forlate en voldelig partner, eller å forsørge familien hvis hun blir alene. Regjeringen har gjort svært få endringer fra forrige høringsrunde, og vi opplever ikke at proposisjonen svarer ut våre innspill og bekymringer. Vi vil på det sterkeste advare Stortinget mot å fase ut overgangsstøtten uten at tilstrekkelig gode alternativer er på plass. Det kan vi ikke se at det er.

Voldsutsatte

Manglende økonomisk selvstendighet og manglende egen inntekt er to faktorer som kan låse voldsutsatte kvinner fast i skadelige forhold. Sanitetskvinnene driver tilbudet Ressursvenn, som er en mentorordning for voldsutsatte, mange lokalforeninger har NORA-grupper som er et tilbud for utsatte kvinner og flere av våre kvinnehelsehus har tett samarbeid med krisesenter. Mange kvinner som lever i kontrollerende og voldelige forhold, har ingen eller lav inntekt. De kan leve under så sterk kontroll at de nektes adgang til egen bankkonto og ikke får lov å jobbe. Mange som har flyttet til Norge fra andre land kan ikke språket, kjenner ikke sine rettigheter eller har begrenset nettverk utover nettverket og familien til partner. Når bruddet først skjer, må mange reise fra felleseid bolig og etablere seg på nytt uten egenkapital. Våre frivillige møter kvinner som har kommet til krisesenter og brutt ut av forholdet for å få hjelp. Vi kjenner til flere tilfeller der den voldsutsatte har fått vite om overgangsstøtten på krisesenteret. For dem kan overgangsstøtten være avgjørende for at de kan starte et nytt liv uten vold. Det sikrer inntekt over tid, gjør at de kan finne en trygg bolig til seg og barna, og kanskje få sin første praksisplass, eller ta utdanning.

Kvinner i turnusarbeid og lavinntektsyrker

Kvinner har i snitt lavere inntekt enn menn, og mange kvinnedominerte yrker har arbeidstider som ikke er forenelig med å levere og hente i barnehage eller SFO. Da kan det eneste alternativet når man blir alene med barn, være å bytte jobb eller omskolere seg. Enten fordi

du trenger en høyere inntekt som aleneforsørger, eller fordi turnusarbeid ikke lar seg kombinere med aleneansvar for barn. Overgangsstønad kan være en nødvendig inntektssikring i denne overgangen. Dersom man enten har brukt opp tiden med tilgang på lån og stipend fra lånekassen, eller trenger høyere inntekt under utdanning, så finnes det i realiteten ingen alternativer til trygg inntekt under utdanning for aleneforeldre som må omskolere seg når de blir alene med omsorgen. I verste fall kan bortfall av overgangsstønad begrense aleneforeldres mulighet til å forsørge seg selv gjennom arbeid. Stikk i strid med intensjonen til departementet.

Konsekvenser for barna

Norge er forpliktet til å vurdere og hensynta barns beste, både gjennom FNs barnekonvensjon og grunnloven. Vi opplever at proposisjonen ikke har gjort en grundig nok vurdering av barns beste i denne saken. Det vises til at barns beste ivaretas gjennom å styrke foreldrenes tilknytning til arbeidslivet, og gjennom lik kontakt med begge foreldre. Det er ikke gjort noen vurdering av hvordan barns beste ivaretas dersom arbeid i en periode ikke er et alternativ for foreldrene. Vi vet at foreldrenes økonomi har stor påvirkning på barnas livsvilkår og muligheter. At dette ikke er vurdert grundigere er overraskende. Vi savner også en vurdering av familieforhold der det er vold mot den ene forelderen.

Konsekvenser for likestillingen

Departementet vurderer at den foreslåtte omleggingen vil ha positive konsekvenser for likestillingen. Samtidig er det ikke vurdert hvordan utfasing av overgangsstønad vil slå ut for voldsutsatte kvinner og deres barn, eller for kvinner som blir alene med omsorgen og der ekspartner ikke vil eller kan stille opp. Likestilt foreldreskap er et flott ideal, og de aller fleste foreldre avtaler dette mellom seg. Overgangsstønad er en stønad som brukes av veldig få, og flest kvinner. Når mottakere av stønad har gått gradvis nedover, er det grunn til å tro at de som mottar stønad har behov for den. Vi mener utfasing av overgangsstønad vil ha negative konsekvenser for likestillingen da det vil svekke de økonomiske mulighetene for voldsutsatte kvinner og gjør det vanskeligere for kvinner å forsørge seg selv etter et samlivsbrudd.

Andre ordninger kompenserer ikke for bortfall

Det er gjennomgående i proposisjonen at departementets mål er at arbeid skal være alternativet som erstatter overgangsstønad for flest mulig av dagens mottakere. Sanitetskvinnene støtter at flere får muligheten til å jobbe, gjennom et mer inkluderende arbeidsliv, kompetansehevende tiltak og et helsevesen som hjelper flere til å bli friske. For mange voldsutsatte som har brutt med en voldelig partner, er det imidlertid ikke mulig å gå rett i arbeid. Noen må flytte til et nytt sted der de mangler nettverk, andre trenger helsehjelp før de kan jobbe og for mange er det i praksis en fulltidsjobb å manøvrere i hjelpeapparatet og sikre en trygg hverdag for seg og sine barn. For voldsutsatte som ikke kan norsk, vil

introduksjonskurs og språktrening være nødvendig før man kan jobbe. Vi kan ikke se at det er noe annet reelt inntektsalternativer for disse gruppene, enn sosialstønad.

Sosialstønad er ment å være en midlertidig inntektssikring og er ikke egnet for å forsørge en familie over tid. Den er skjønnbasert, vi vet at både ytelsesnivået og praktiseringen varierer mellom kommuner og at det er lav forutsigbarhet. Mange NAV-kontorer praktiserer at du ikke kan få sosialstønad hvis du har andre verdier, som eid bolig eller penger på sparekonto. Vår erfaring er også at kompetansen om økonomisk vold er lav i forvaltningen, og vi frykter at voldsutsatte som har verdier på papiret, men ikke i praksis, kan få problemer dersom sosialstønad er eneste alternativ. Helsetilsynet har også avdekket svikt i hvordan sosialtjenesten vurderer barns behov og vi mener det at mødre ender med sosialstønad som hovedinntekt vil gå negativt ut over barna.

Vi er heller ikke enige i at de andre endringene som gjøres for aleneforsørgere kompenserer for bortfallet av overgangsstønad. Fullt lån og stipend fra lånekassen vil for eksempel, selv med regjeringas økning i barnestipendet, ligge lavere enn månedlig sum for overgangsstønad. Det vil heller ikke hjelpe foreldre som allerede har brukt opp sine år med støtte fra lånekassen.

Overgangsstønad hjelper aleneforeldre ut i jobb

Vår erfaring er at overgangsstønaden er en brobygger over til jobb eller utdanning. I proposisjonen skriver departementet at “Lang varig mottak av stønad øker risikoen for økonomisk avhengighet og kan forsinke integrering i arbeidsmarkedet, særlig for grupper med svak arbeidslivstilknytning.” Samtidig viser forskning som refereres til i høringsnotatet regjeringen sendte på høring før jul, at de fleste mottakere av overgangsstønad er i jobb eller utdanning. Halvparten av mottakerne av overgangsstønad jobber, 15% er jobbsøkende og ytterligere 15% er under utdanning. Dette underbygger vår erfaring om at stønaden fungerer etter hensikten. I artikkelen “Enslige forsørgere og overgang til arbeid” i Arbeid og Velferd, gjør Atle Bjørnstad en gjennomgang av forskningen på området. Selv om artikkelen er fra 2009, og slik sett før aktivitetsplikten ble innført, vil vi bemerke følgende avsnitt:

Sannsynligheten for overgang til arbeid øker også med varigheten på perioden med overgangsstønad. Sammen hengen kan karakteriseres som svak. Denne sammenhengen kan fremstå som noe overraskende. Lengre periode ute av arbeidslivet forventes å redusere muligheten for arbeid. Samtidig har mange av mottakerne trolig ingen, eller lite arbeidserfaring før stønadsperioden.

Erfaringene den gang, før aktivitetsplikten var med andre ord motsatt av det narrative departementet presenterer i sin proposisjon. Vi kan vanskelig se at feks. sosialstønad gir bedre forutsetninger for å komme i jobb enn overgangsstønaden, som tross alt har en aktivitetsplikt. Dersom det er bekymring for at stønaden holder mottakere utenfor arbeid eller utdanning, anbefaler man at det heller sees på innretningen.

Vennlig hilsen

Kari Helene Partapuoli

Kari Helene Partapuoli
Generalsekretær